

שפר את מימשק הרבייה

כויים לגילוי פרות מתייחמות. אם זמנך דחוק, ערוך את התצפיות לפחות פעמיים ביום (בהפ"סקות של כ-12 שעות) והקדש לכל תצפית 20 דקות לפחות. כוון את התצפית לשעה, שבה הפרות בתנועה חופשית בחצר. התצפית הראשונה — זמנה המתאים בשעות הבוקר, לפני בוא המזריע.

שים לב לסימני הייחום שבטבלה מספר 2. הבחן בסימנים שבשעות לפני הייחום לבין אלה שב-ייחום האמיתי (ראה טבלה 2 בעמוד הבא).

זהה את הפרות

כל אחד מהאגשים במשק יכול לגלות את הייחום, כלומר — לקבוע את העובדה שהפרה עומדת ושפרה אחרת קופצת עליה. כדי שכל אחד מן העובדים, או בני המשפחה יעזרו בגילוי הייחומים, צריך לסמן ברורות את הפרות — תגי אוזן גדולים, תגי שרשרת או מספור ע"י כוויות. צריך לרשום את תאריך הייחום — גם אם לא בוצעה הזרעה — כדי להקל על גילוי הייחום החוזר, החל כעבור 21 יום, בערך (בין 17 ל-25 יום). (ראה טבלה 1).

מועד ההזרעה

הקפד על הזרעה במועדים המומלצים בטבלה 2. פרות מסוגלות להתעבר גם כשמזריעים אותן מחוץ לזמן המומלץ, אולם במקרים אלה שיעור ההתעברות הכללי יהיה נמוך באופן ניכר. מקובל, שהמועד המתאים ביותר להזרעה הינו מאמצע הייחום עד שעות מועטות לאחר גמר הייחום. למעשה ולאור העובדה שהמזריע מבקר במשק פעם אחת ביום, נהג לפי הכלל הבא: פרות שייחומן מתגלה לפני בוא המזריע, יזריעו באותו היום, ולא ידחו את ההזרעה למחר.

פרות שייחומן מתגלה בתצפית שלאחר בוא המזריע, יזריעו למחרת היום. מומלץ להזריע פרות גם בהפרשת ריר דמי, תוך סיכוי שגם אלו יכולות להתעבר.

ג. איילון, המכון הווטרינרי

ח. שינדלר, מינהל המחקר החקלאי

איחור בהתעברות הפרה גורם הפסד כספי. ההפסד מתבטא בהנבת חלב פחותה ובוולדות. את ההפסד מעריכים בכ-5 ל"י לכל יום איחור. ניהול תקין של העדר מפחית בתקלות ההתעברות. התקלות ברובן הן באי גילוי זמן הייחום האמיתי של הפרות, ואין מזריעים אותן במועד המתאים. הרבה פרות אינן מתעברות בזמן הרצוי ותקופת „הריק" שלהן מתארכת.

מטרתו של ניהול תקין צריכה להיות:

1) תקופת „הריק" של הפרה לא תאריך מ-90 יום.

2) לפחות 90 אחוז של הפרות תמלטנה פעם בשנה.

להלן אנו מביאים הוראות יסוד להשגת שיעור התעברות גבוה.

תצפיות לגילוי ייחומים בעדר הפרות

הייחום האמיתי הוא בזמן שהפרה המתייחמת עומדת כשפרה אחרת קופצת עליה.

משך הייחום — כ-18 שעות בממוצע, אולם היא יכולה להיות קצרה כ-2 שעות, או ארוכה עד כ-30 שעות (ראה טבלה 1). אצל מרבית העגלות וכמחצית הפרות יש הפרשת ריר דמי עם גמר הייחום ועד ליומיים אחריו.

טבלה 1. אירועים במחזור הייחום של הפרה

האירוע	ממוצע	תחום
אורך הייחום, שעות	18	2—30
ביוץ אחרי סוף הייחום, שעות	12	2—26
אורך החיים של תאי הזרע		
במערכת הרבייה של הפרה, שעות	28	24—36
אורך החיים של הביצה, שעות	6	
מרווח הימים מייחום לייחום	21	17—25

הפרות אינן קופצות ברציפות על פרה מתייחמת במשך כל זמן ההתייחמות, והיות והייחום יכול להיות קצר, צריך לצפות תכופות לגילוי ייחומים. סגל לעצמך נוהג לצפות על הפרות בשעות קבועות במשך היום ובהפסקות שוות ככל האפשר. ככל שתרבה בהסתכלות, יגדלו הסי-

פברואר 2. סילוני היזחום בשעות שצפני ואחרי היזחום האמיתי

[illegible]